

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยอดีตกาล สังคมทุกสังคมในโลกทั้งสังคมมนุษย์และสังคมของบรรดาสัตว์ย่อมถูกดูแลและปกครองโดยผู้ที่แข็งแรงกว่า ในสังคมของมนุษย์ซึ่งฉลาดและประเสริฐที่สุด มีพัฒนาการด้านความคิดสูงกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ บนโลกนี้ เห็นได้จากการคิดค้นเครื่องมือต่างๆ มากมาย และมีวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ได้สร้างนักคิดที่มีชื่อเสียงต่างๆ โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็น เพศชาย ดังนั้น เพศชายจึงถูกยกย่องว่าเป็นเพศที่ฉลาดและแข็งแรงที่สุด และมนุษย์ที่อาศัยในโลกนี้สามารถแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ ได้เพียง 2 เพศ เท่านั้น คือ เพศชาย และ เพศหญิง ซึ่งเพศหญิงถูกเปรียบเปรยว่าเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า ต้องได้รับการปกป้องจากเพศชาย จึงทำให้สิทธิเสรีภาพต่างๆ ถูกกดขี่และถูกจำกัดมาโดยตลอด จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ผู้หญิงทั่วโลกได้เรียกร้องกันมาหลายศตวรรษเพื่อขอสิทธิเสรีภาพให้เท่าเทียมชาย เสียงเรียกร้องเริ่มเห็นผลเมื่อมีการผลักดันในระดับสหประชาชาติ โดยมีการออกกฎหมายและข้อตกลงหลายฉบับเริ่มจาก ปี พ.ศ. 2491 เมื่อสหประชาชาติได้ออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองหญิงชายมีเสรีภาพเท่าเทียมทั้งเกียรติและสิทธิ ปี 2509 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ระบุให้โอกาสเท่าเทียมแก่สตรีในการรับราชการ ปี 2510 ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ให้โอกาสบทบาทด้านเศรษฐกิจสังคมการเมือง ปี 2516 สหประชาชาติกำหนดปีสตรีสากล ปี 2518 ปฏิญญาสากลว่าด้วยความเสมอภาคของสตรีในการมีส่วนร่วมพัฒนาและสร้างสรรค์สันติภาพและปี 2528 ยุทธศาสตร์ในโรบิย่าให้ขยายบทบาทสตรีในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อย มีส่วนร่วมสร้างชาติ เปิดให้เป็นทูต เป็นต้น (จรวยพร ธรณินทร์, 2549)

จากกระแสกดดันของกลุ่มสตรีทั่วโลก ที่ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการรับรองสิทธิทางการเมืองของสตรี ส่งผลให้กลุ่มสตรีในประเทศต่างๆ ออกมาเรียกร้องสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น (วิระดา สมสวัสดิ์, 2546) ตัวอย่างเช่น ในปี 1995 ประเทศออฟริกาได้ องค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่นและรัฐสภาชุดแรกที่มาจากการเลือกตั้งที่เป็นประวัติศาสตร์ว่ามีสมาชิกผู้หญิง 25% ได้รวมกลุ่มถูกกดดันรัฐบาล ให้บัญญัติอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศระหว่าง

องค์กรพัฒนาเอกชนผู้หญิง เพื่อใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญของกลุ่มในเรื่องสถานภาพที่แท้จริงของผู้หญิง แอฟริกาใต้ เป็นต้น (วิระดา สมสวัสดิ์, 2546)

ในปี 1995 องค์กรสิทธิมนุษยชนผู้หญิงในแอฟริกาใต้ส่งเสริมให้ผู้หญิงชนบทมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับ โดยเฉพาะในการปกครองท้องถิ่น ได้สนับสนุนให้ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองและได้รับเลือกตั้ง 8 คนในการเมืองท้องถิ่น

ในปี 1995 อินเดียนแก๊วรัฐธรรมนูญให้สงวนที่นั่งหนึ่งในสามของรัฐบาลท้องถิ่นให้ผู้หญิง ในรัฐการ์นาทากาเป็นแห่งแรกที่ใช้รัฐธรรมนูญและปรากฏว่ามีผู้หญิงหลายพันคนได้รับเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ผู้หญิงเฝ้าติดตามผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้เริ่มในปีค.ศ.1995 เพื่อให้ผู้หญิงทั่วประเทศได้รับรู้ถึงความสำคัญของการลงคะแนนเสียง

ในปี 1996 นอร์เวย์ซึ่งเป็นประเทศแรกๆ ที่ให้สิทธิผู้หญิงออกเสียงเลือกตั้ง มีผู้หญิงอยู่ในรัฐบาล 40% แม้ว่าจะไม่ถึงระดับที่สมบูรณ์แต่ นอร์เวย์มีกฎหมายที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ดีที่สุด

สำหรับในประเทศไทย ถือเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลต่างๆ จากชาติตะวันตกโดยการเปิดรับอารยธรรมต่างๆ ซึ่งเมื่อเอ่ยถึงรูปแบบวัฒนธรรมของประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบกันว่าสถานะของเพศหญิงนั้นถูกจำกัดสิทธิและหน้าที่อย่างมาก สถานภาพของผู้หญิงไทยนั้น จะให้ความสำคัญต่อการบ้านการเรือน มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลาน ทำกิจกรรมทุกอย่างแต่ภายในบ้านเท่านั้น วัฒนธรรมทางสังคมไทยที่ปิดกั้นในการรับรู้การศึกษา วิชาการ ในด้านกฎหมายที่มีบทบัญญัติห้ามมิให้สตรีกระทำการใดๆ โดยอิสระ จะต้องได้รับการยินยอมจากสามีก่อนเท่านั้น และเมื่อสามีได้รับโทษ ภรรยาก็ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน สถานภาพของผู้หญิงไทยในอดีตจึงเปรียบได้เหมือนกับผู้ตามมาโดยตลอด แต่เมื่อโลกได้เปลี่ยนแปลงไป การเปิดรับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตกมีส่วนอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมด้วย การศึกษา ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เมื่อเพศหญิงได้รับโอกาสในการศึกษามากขึ้น ทำให้เกิดมุมมองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่กว้างขึ้น และได้รับการให้ความสำคัญและการยอมรับมากขึ้น เห็นได้จากเมื่อปี พ.ศ. 2475 ที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้บันทึกข้อมูลไว้ดังนี้

พัฒนาการของสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยจาก อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ในปี พ.ศ. 2475 เกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก หลังจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมีข้อบัญญัติให้หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงเลือกตั้ง

พ.ศ. 2492 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนแรก ได้รับการเลือกตั้ง คือ นางอรพินท์ ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พรรคประชาธิปัตย์

พ.ศ. 2497 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี ได้รับการให้สัตยาบัน

พ.ศ. 2499 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้รับการเลือกให้เป็นประธานของสหพันธ์สมาคมสหประชาชาติแห่งโลก ที่กรุงเจนีวา ซึ่งทำหน้าที่ชำระรักษาสันติภาพ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่และมีความสำคัญระดับโลก

พ.ศ. 2508 ได้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาหญิงคนแรก คือ คุณชลอจิต จิตตะรุตตะ

พ.ศ. 2510 มีการแต่งตั้งวิศวกรอุตสาหกรรมหญิงคนแรก คือ คุณนิตยา จันทร์เรือง มหาผล ซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) ดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการสภาวิศวกร

พ.ศ. 2512 นายกเทศมนตรีหญิงคนแรก คือ คุณจินตนา นพคุณ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองโพธาราม จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. 2517 ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2475 จะได้กำหนดความเท่าเทียมกันของบุคคล ประชาชน แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 นั้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของสถานภาพทางกฎหมายของสตรี มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ บัญญัติไว้ว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้” ซึ่งถือได้ว่า มีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น และตามมาตรา 23 ระบุให้รัฐบาลมีเวลา 2 ปี ในการทบทวนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อสตรี อย่างไรก็ตาม มาตราดังกล่าว ได้ถูกยกเลิกไปเมื่อคณะทหารเข้ามายึดอำนาจการปกครองในปี 2519

พ.ศ. 2519 รัฐมนตรีหญิงสองคนแรก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล คือ คุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และ คุณวิมลศิริ ชำนาญเวช เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522 แผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับแรก (พ.ศ. 2525 - 2544) ได้ถูกร่างขึ้น โดย คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. 2525 มีการแต่งตั้งกำนันหญิงคนแรก คือ คุณมลิเชียร เฟ็งวงษ์ และผู้ใหญ่บ้านหญิงคนแรก คือ คุณสมทรง สุรพันธ์

พ.ศ. 2528 เกิดอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และได้รับการให้สัตยาบัน

พ.ศ. 2531 แต่งตั้งรัฐมนตรีหญิงคนแรกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2532 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้รับการสถาปนาเป็น องค์การถาวรเพื่อปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่โครงการส่งเสริมและพัฒนาความก้าวหน้าของสตรี

พ.ศ. 2533 ข้อเสนอในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีฯ ตามมาตรา 11 เรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและ ตามมาตรา 15 (3) เรื่องข้อจำกัดความสามารถทาง กฎหมาย ของสตรีได้ถูกยกเลิก

พ.ศ. 2534 คณะรัฐมนตรีได้สั่งการให้ส่วนราชการทุกแห่ง ทบทวนข้อจำกัดด้านความเสมอภาคในการดำรงตำแหน่งราชการของสตรี เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีสามารถดำรงตำแหน่งได้ทุกตำแหน่ง ยกเว้นตำแหน่งที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ นโยบายดังกล่าวถือเป็นการยกเลิกการปิดกั้น ความก้าวหน้าในการรับราชการของสตรี

พ.ศ. 2535 พบว่า มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ปี พ.ศ. 2535 เป็น "ปีสตรีไทย" เพื่อเฉลิมพระเกียรติและรำลึกในวโรกาสที่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ แผนพัฒนาสตรีระยะยาวได้รับการทบทวน ข้อเสนอในอนุสัญญาฯ ว่าด้วยเรื่องการถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทยได้ถูกยกเลิก ทำให้หญิงไทยที่มีสามีเป็น ชาวต่างชาติมีสิทธิที่จะให้บุตรถือสัญชาติตามผู้เป็นมารดาได้ เช่นเดียวกับที่ชายไทยที่มีภรรยาเป็นชาวต่างชาติมีสิทธิให้บุตร ถือสัญชาติตามบิดา มีการขยายระยะเวลาในการลาคลอดของข้าราชการหญิงจาก 45 วัน เป็น 60 วัน ในภาคเอกชนคนงานหญิง ได้รับอนุญาตให้ ลาคลอดได้ 90 วัน รัฐบาลภายใต้การบริหารของ นายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ได้แถลงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับสตรี โดยมีเป้าหมายสำคัญในเรื่องการ ป้องกันและปราบปรามการค้าโสเภณี การยกเลิกโสเภณีเด็กและการเปิดโอกาสให้สตรีสามารถ ประกอบอาชีพได้เท่าเทียมกับชาย และท่านผู้หญิงสุมาลี จาติกวณิช ได้รับเชิญให้เป็นผู้ประสานงาน การเตรียมการประชุมระดับ โลกว่าด้วยเรื่องสตรี (ภาคองค์กรเอกชน) ของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งได้จัดขึ้นพร้อมกับ การประชุมสตรีโลก ครั้งที่ 4 ในปี 2538

พ.ศ. 2536 มติของคณะรัฐมนตรีให้ยกเลิกข้อห้ามการแต่งตั้งสตรีเป็นปลัดอำเภอ ซึ่งถือว่า เป็นหนทางไปสู่อำนาจทางการเมือง

พ.ศ. 2537 มีการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดหญิงคนแรก คือ คุณจรัสศรี ทีปรัช อีกทั้งรอง ผู้ว่าราชการจังหวัดหญิงและปลัดอำเภอหญิงอีกหลายตำแหน่ง

พ.ศ. 2538 สิทธิที่เท่าเทียมกันสำหรับสตรี ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ โอกาสเท่าเทียมกันสำหรับสตรีในด้านการศึกษา ด้านการเมืองและกิจกรรมสาธารณะ และได้มีการแต่งตั้ง พนักงานสอบสวนหญิงเป็นครั้งแรก สำหรับสถานีตำรวจที่มีคดีสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีและ เด็กสูง

พ.ศ. 2539 มีการแต่งตั้งนายอำเภอหญิงคนแรก คือ คุณประสม คำริชอบ นายอำเภออัมพะวา จังหวัดสมุทรสงคราม แต่งตั้งนายพลหญิงเป็นครั้งแรก จำนวน 10 คน มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายและแผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหาธุรกิจบริการทางเพศ มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้รับการประกาศใช้โดยเพิ่มโทษผู้เกี่ยวข้องในการนำเด็กเข้าสู่กระบวนการค้าธุรกิจทางเพศ และผู้ใช้บริการ ข้าราชการและลูกจ้างหญิงภาครัฐ มีสิทธิในการลาคลอดได้ 90 วัน โดยไม่ต้องรวมอยู่กับวันลาจิจ

พ.ศ. 2540 ถือเป็นปีที่ประเทศไทยได้เริ่มรับสิทธิของสตรีทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยในรัฐธรรมนูญไทย ปี 2540 มาตรา 30 รับรองความเท่าเทียมหญิงชาย และมาตรา 80 รัฐต้องส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงชาย นอกจากนี้ยังมีองค์กรและหน่วยงานที่เป็นปากเป็นเสียงแทนหญิงไทย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ อีกทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการ ให้ยกฐานะสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ เป็นส่วนราชการระดับกรม เพื่อให้รองรับการประสานนโยบาย และการส่งเสริมงานพัฒนาสตรีกับองค์กรต่างๆ ในระดับชาติและระดับโลกได้ และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปราม การค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2541 ให้ทุกกระทรวง ได้พิจารณาถึงนโยบายเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ ตลอดจนการปรับแผนการดำเนินงานของกระทรวง โดยขอให้คำนึงถึงผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อสตรีเป็นกรณีพิเศษ

พ.ศ. 2542 ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการใช้นามสกุล เพื่อให้สิทธิแก่หญิงที่สมรสสามารถเลือกใช้นามสกุลเดิมของหญิงหรือคู่สมรสก็ได้

พ.ศ. 2543 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้ออก 10 มาตรการพิเศษในการรับรองสิทธิทางการเมืองของสตรี เสนอให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ ได้แก่ 1. รมรงค์ให้เพิ่มอัตราส่วนสตรีร่วมตัดสินใจในทางการเมือง 2. ให้สตรีออกเสียง ลงสมัคร ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3. ให้สตรีออกเสียงได้อย่างอิสระ 4. สตรีได้รับความสำคัญทางการเมือง 5. สร้างเครือข่ายสนับสนุนสตรีมีตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับ 6. จัดทำบัญชีรายชื่อสตรีที่คุณสมบัติเหมาะสม 7. รวบรวมสถิติบทบาทสตรีในองค์กรระดับสูง 8. ส่งเสริมสตรีให้ได้รับตำแหน่งสำคัญในองค์กรนิติบัญญัติ ตุลาการ 9. ให้สตรีมีบทบาทให้คำปรึกษาสตรีที่สมัครเลือกตั้ง และ 10. เพิ่มสัดส่วนสตรีในตำแหน่งผู้นำร้อยละ 30

พ.ศ. 2544 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการจัดตั้งกลไกส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิงระดับหน่วยงาน

พ.ศ. 2550 มีการออก พ.ร.บ. คู่สมรสผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2550 เรื่องการหมั้นให้หญิงชายเท่าเทียมกันในการเรียกร้องค่าทดแทน และการให้หญิงชายใช้เหตุผลเดียวกันในการฟ้องหย่าได้ มีการออก พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2550 มาตรา 276 และ มาตรา 277 เรื่องความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา ที่กำหนดคำจำกัดความ การข่มขืนชัดเจนครอบคลุมไม่เฉพาะการข่มขืนด้วยอวัยวะเพศอย่างเดียว รวมทั้งการแก้กฎหมายไม่ให้สามีข่มขืนภรรยาได้ และมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 เรื่องการให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของรัฐที่เป็นสตรีไปถือศีลและปฏิบัติธรรม นับว่าเป็นโอกาสแก่ข้าราชการหญิงให้สามารถไปปฏิบัติธรรมได้เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งเดิมอนุญาตให้แต่ข้าราชการชายลาบวชได้ไม่เกิน 3 เดือน

พ.ศ. 2551 มีการออก พ.ร.บ. คำนำนานามหญิง พ.ศ. 2551 โดยหญิงที่สมรสหรือหย่าจากการสมรสแล้วสามารถเลือกใช้ “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความประสงค์ มีพ.ร.บ. คู่สมรสแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขฉบับที่ 2 และ 3 พ.ศ. 2551 มีมาตราสำคัญได้แก่ มาตรา 15 กำหนดให้แรงงานหญิงและชายได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน มาตรา 16 ห้ามนายจ้างล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศต่อลูกจ้างทั้งหมด ซึ่งรวมถึงลูกจ้างชายด้วย มาตรา 38 ถึง 43 เป็นเรื่องประเภทงานที่มีให้ลูกจ้างหญิงปฏิบัติประเภทของงานและเวลาไม่ให้ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงการทำงานของลูกจ้างหญิงขณะตั้งครรภ์ เพื่อสุขภาพ และการลาคลอดบุตรไม่เกิน 90 วัน รวมทั้งห้ามเลิกจ้างหญิงที่ตั้งครรภ์ และพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงรับเป็นองค์ “ทูตสันถวไมตรี” ให้กับกองทุนการพัฒนาเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติในการต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี

พ.ศ. 2552 สภาการศึกษาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เปิดรับสมัครนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบ 107 ปี

พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกเลิกข้อสงวนในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ข้อ 11 เรื่องผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสในการจ้างงานชนิดเดียวกับชายได้ และข้อ 15 เรื่องหญิงชายเสมอภาคกันในการทำนิติสัญญา

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการตั้งแต่ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องสตรีเพศมากขึ้น จนถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ได้กลายเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานทางสังคมที่รับทราบและปฏิบัติตามอย่างไร้เสียงคัดค้าน ซึ่งในที่นี้ขอยกมาตราเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 มาตรา 30 ซึ่งมีข้อบัญญัติไว้ ดังนี้

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ เพศ ความพิการ สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้”

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ในที่นี้ขออนุญาตนำคำอภิปราย ของ จอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา กรุงเทพมหานคร ที่กล่าวว่า “ในต่างประเทศ มีคนติดเชื้อเอชไอวี ได้รับยาต้านไวรัสโดยอัตโนมัติ และสามารถอยู่คู่โลกจนโตได้ แต่ปัญหาสำหรับประเทศไทย จะเอายานี้มาช่วยได้หรือไม่ ผมขอเสนอว่า ถ้าหากไม่เอายานี้มาช่วย จะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ที่ห้ามปฏิบัติอย่างแบ่งแยก โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ ถ้ารัฐบาลไทยกล้าหาญเพียงพอที่จะจัดการให้องค์การเภสัชกรรม สามารถไปซื้อวัตถุดิบมาผลิตยาราคาถูก จะช่วยให้ผู้ป่วยกว่า 7 แสนคน มีชีวิตที่ยาวนานขึ้น”

จากพัฒนาการของสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น สามารถอธิบายได้ว่าต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงในการยอมรับในเรื่องความเท่าเทียมของสตรีในประเทศไทย และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเป็นลำดับไม่ช้าแค่ภายในประเทศไทยเองเท่านั้น ความสามารถของสตรีไทยก็ได้รับการยอมรับจากภายนอกประเทศอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ที่ได้รับเลือกให้เป็นประธานของสหพันธ์สมาคมสหประชาชาติแห่งโลกถึงสองสมัย การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ในด้านการให้โอกาสในการศึกษาและด้านอาชีพ ทำให้เพศหญิงได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถและสามารถแสดงออกได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชายได้อย่างน่าสนใจเลยทีเดียว

ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมระหว่างเพศของสังคมไทยนั้นค่อยๆ ถูกลบภาพไป แต่ก็ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมก็ยังเป็นตัวขัดขวาง เพื่อหาความชอบธรรมแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่เสมอ เรื่องการเมืองนั้นในอดีตเป็นเรื่องต้องห้าม ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ผู้หญิงกับการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลกันมาก เพราะการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพล อำนาจ ผลประโยชน์ และความรุนแรง ทำให้ทัศนคติของผู้หญิงไทย ไม่อยากเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับการเมืองใดๆ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงแทบจะไม่มีเลย แต่ในปัจจุบันข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจและพบว่า จำนวนเพศหญิงที่เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องทางสังคมในเรื่องต่างๆ มีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ถึงแม้จะเป็นจำนวนที่น้อยก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม จากข้อมูลเหล่านี้สามารถอธิบายภาพรวมได้ว่า เพศ

นั้นไม่ได้เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งการพัฒนาในด้านอื่นๆ อีกต่อไป

การเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง ความพยายามเข้าร่วมทางการเมืองด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพราะมีการอพยพของชาวไทยใหญ่จากรัฐฉานของพม่า และเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกทั้งยังประกอบไปด้วย ชาวไทยภูเขา กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ ลัวะ แม้วหรือม้ง กะเหรี่ยงคอยาว และจีนฮ่อ ซึ่งได้อาศัยมาเป็นระยะเวลาช้านาน และได้รับสัญชาติไทย มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง การคมนาคมค่อนข้างยากลำบาก แต่ก็ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก สภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างสงบเงียบ พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบไปด้วยชุมชนย่อย 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนป๊อกกลางเวียง ชุมชนป๊อกกาดเก่า ชุมชนป๊อกคอนเจดีย์ ชุมชนป๊อกตะวันออก ชุมชนป๊อกกลางลือ และชุมชนป๊อกจอกคำ โดยมีประชากรทั้งหมด ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 จำนวน 6,525 คน แบ่งออกเป็นชาย 3,269 คน หญิง 3,256 คน ความหนาแน่นของประชากร 1,088 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนบ้านเรือน 3,818 หลังคาเรือน (เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน, 2553) อาชีพส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก ทำนา ทำสวนและเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคเองและเพื่อค้าขาย

จากความสนใจในข้อมูลเบื้องต้น ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ในการเลือกศึกษาพื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทำการศึกษาในประเด็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และสตรีมีบทบาททางการเมืองมากน้อยเพียงไรในเขตพื้นที่กรณีศึกษา

ประเด็นที่ผู้ศึกษามีความสนใจใคร่ศึกษา โดยเฉพาะนั้นจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนว่า สตรีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะโครงสร้างของเทศบาลและมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด และอยู่ในระดับใด พร้อมทั้งมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งศึกษาจากปรากฏการณ์การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2554 ทั้งนี้ผลจากการศึกษานี้จะนำไปเป็นประโยชน์ในการสะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงของสตรีในด้านความคิดเห็น บทบาทและการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2.3 เพื่อศึกษารูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ทำให้ทราบความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.3.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.3.3 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.3.4 ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเมือง ตลอดจนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ขั้นตอนและวิธีการไปใช้สิทธิ การเสียสิทธิจากการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น บทบาทและรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ สตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ระยะเวลาในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ 10 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนเมษายน 2555

1.5 นิยามศัพท์ในการศึกษา

การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สิทธิสตรี หมายถึง สิทธิของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น เช่น การร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน รวมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นต้น

สตรี หมายถึง ผู้หญิงที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุ 18 ปี บริบูรณ์ ที่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เทศบาลเมือง หมายถึง เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน